:: Význam slova ... o architektúre vidieka

Výročia sú výzvou na zamyslenie. Zamyslime sa nad hodnotami, nad úrovňou našej architektonickej školy. Problematika je široká, kľúčovým slovom tohto zamyslenia budú vedomosti, nie ich množstvo, ale ich akcieschopnosť, potencia ich kreativity a istoty stáť pevne na zemi.

Fakultu architektúry reprezentujú jej školy v najčitateľnejšej podobe študijných zameraní inžinierskeho štúdia. Školy predstavujú profilácie štúdia, modelované osobnosťou pedagóga, prostredníctvom ateliérov reprezentujú „značku" našej fakulty. Fakulta architektúry žila a žije duchom svojich zameraní, zameranie predurčovali a kvalifikovali predstih teórie pred praxou, zameranie je pojmom kvality štúdia. Konštituovanie študijných programov a odborov zatienilo význam zameraní ako dielní so značkou kvality štúdia. V minulosti sa zamerania profilovali najmä na platforme vedeckého výskumu, boli výsledkom bádateľskej profilácie pedagógov. Dnes formujú umelecké „zamerania" založené na nezávislosti od praxe, opierajú sa o autorskú intuíciu svojich filozofií. Fakulta sa stáva scénou konfrontácií starých a nových „zameraní", staré zotrvávajú na racionálnych argumentáciách, nové odmietajú závislosť od konkurencie praxe. Architektonické školy sa vo vzájomných konfrontáciách obohacujú a kryštalizujú, významovo predstavujú kľúčové miesto vo vývoji fakulty. Na pôde našej fakulty sa vedľa postfunkcionalistickej línie hodnotenia architektúry vynára línia liberálno-kompozičná. V očiach študentov architektúry to predstavuje plavbu lode zmietanej na rozbúrenom mori pátosov a emócií. Študijné zamerania sú hľadanými ostrovmi istoty pre študentov, ktorí plávajú za svojím poznaním a presvedčením.

Diskusia na túto tému je úvodom k oprávnenosti môjho príspevku, prezentovať architektonickú školu vidieka, a to slovami, ktoré vytvárajú pevnú pôdu architektonickej tvorby v prostredí vidieka. Nie sú len školou, majú byť svedomím vidieka. Znamením zrelosti architektonickej školy je dôvera v pravdivosť jej tvrdení, význam jej slov pretvára skutočnosť, jej slová sú posolstvom budúcnosti. Voľne usporiadaný súbor týchto oslovení vidieka má byť toho dôkazom (Šarafín, M. - seriál článkov - Obecné noviny – odborno-metodické periodikum ZMOS 2006-2007).

Uvedomil som si, že poslaním každej architektonickej školy je viesť dialóg a pestovať osvetu. Dnes je to mimoriadne dôležitá úloha – plniť funkciu majáka na rozbúrenom mori názorov, predsavzatí a objednávok architektonických úloh. Vidiek stojí pred konštrukciami projektov, ktorých cieľom je skvalitnenie života jeho obyvateľov, čo znamená využitie podpory Eurofondov. Slovenský vidiek má jedinečnú príležitosť využiť europodporu do rozvoja vidieka v mene krajšej dediny. Povzbudenia a usmernenia sú naliehavé a neodkladné.

Hodnoty

Vstup nášho štátu do EÚ vyvolal dva pohľady kultúrneho chápania hodnôt nášho života. Prvý nazývame konzervatívny, uznáva tradičné hodnoty, kultúrnosť dediny odvodzuje z odkazu takých hodnôt ako je pokora k prírode a úcta k starému, uznávanie vlastných stavebných tradícií. Nazvime to klasické chápanie peknej dediny. Druhým je liberálne chápanie, ktoré odmieta historické odkazy ako vedúce motivácie architektúry dediny, volá po nekonvenčných prístupoch v tvorbe prostredia a v tvarovaní domov. Kultúrno-historické korene Európy uprednostňujú klasické chápanie toho, čo je pekné, zdôrazňujú kultúrne tradície každej krajiny. Za „merateľnosť" týchto hodnôt považujú také kategórie v tvorbe prostredia ako je miera a harmónia, prejav spoločného vkusu dediny.

Obraz našich dedín dospel k nesúrodosti a tvarovej rôznorodosti domov, každý dom je iný. Poslaním architektúry vidieka je potvrdiť opodstatnenosť obnovy dediny v zmysle návratu jej strateného poriadku, poriadku v znamení architektonických hodnôt vidieka.

Konkrétne:
:: *historický odkaz v architektúre má svoj pôvod v regiónoch, nositeľom historického odkazu je regionalita ako pojem príslušnosti, regionalita v architektúre je zvláštnym znakom jej historickej identifikácie. Regionalitu vidieka doteraz „čítame" na tvári starých domov a na použití „domácich" stavebných materiálov. Sklon šikmých striech je daný racionálnou logikou jej klimatickej príslušnosti k prostrediu. Posolstvom historického odkazu domu na vidieku je šikmá strecha, predstavuje symbol spolupatričnosti domu s krajinou, vyjadruje kultúrny cit staviteľa domu k regionálnej príslušnosti. Historický odkaz nie je len výzvou pamiatkovej ochrany starých domov vidieka, je kultúrnou inšpiráciou architektonickej tvorby nových domov.*

Harmónia

Dedina si v modernom živote sveta zachová svoju príťažlivosť v porovnaní s mestom. V dedine človek nájde to, čo nenájde v meste, bude to zmysel pre spoločný poriadok, na rozdiel od mesta tu bude prevládať vkus s citom pre mieru a harmóniu prostredia. Harmónia je základnou kategóriou peknej dediny.

Naša dedina predstavuje disharmonické prostredie domov, v mnohom bez miery skutočných potrieb. Domy na dedine majú mať svoju mieru. Dedina mala vlastnú mieru domov, miera dediny bola odvodená zo sociálnej miery jej života. Dedina na rozdiel od mesta mala svoju sociálnu vyváženosť, harmonický obraz dediny bol toho svedectvom. Mať správnu mieru bolo nepísaným zákonom vidieka. V dávnej histórii mieru vyjadroval stred medzi nadbytkom a nedostatkom, miera ako úmernosť, škaredosť ako všeobecný nedostatok miery, pekné nejestvuje bez miery (slová gréckych filozofov). Neprimerané veci, aj keď vzbudzujú obdiv, nie sú vždy pekné (slová stredoveku). Cit pre

mieru vyjadrovaný neprimeranou veľkosťou domov je oslabený. Harmónia predstavuje zjednotenie rôzneho a zmiešaného a súhlas nerovnako zmýšľajúceho, harmónia je základom krásy (staroveké Grécko). Krása je súlad, daný určitým vzťahom častí k tomu, k čomu tieto časti patria (stredovek). Od toho času, kedy panuje disharmónia v spoločnosti, umenie harmóniu definitívne stráca, nastupuje odmietanie harmónie a oslava chaosu ako prejav existencie nevyrovnaného človeka (moderný vek). Táto prechádzka svetom myšlienok, odlievajúcich zmysel formovania ľudského prostredia, nám odkrýva tajomstvá stavu prostredia vidieka.

Harmónia je čarovným slovom, vyvoláva v nás predstavu ústretových ľudských vzťahov, spolunažívanie, teplo domova. Toho dôsledkom je vzťah vedľa seba stojacich domov. Prežívanie pekného prostredia ľudí lieči a vychováva, hľadanie harmónie je opodstatnené, vyvoláva pôžitok a emócie, ktoré sú nevyhnutnou zložkou ľudského života, patria aj na vidiek. Budúcnosť vidieka je preto spojená s hľadaním svojej harmónie, a to „zvnútra" a „zvonku".

Pre niekoho môže byť harmónia už len utópiou. Architektúra vidieka však považuje harmóniu stále za platnú kategóriu tvorby prostredia dediny. Po rokoch prehnanej prestíže, zobrazenej v tvare domov, dedinu očakáva prebudenie v schopnosti nadchnúť sa pre harmóniu prostredia, nájsť v sebe presvedčenie a rozhodnosť stavať a dostavovať domy v mene harmónie. To znamená, pestovať rozmanitosť a individuálnosť domu v duchu vzájomného súladu a súmernosti. V samosprávnej praxi to znamená, zhodnúť sa a prijať regulatívy výstavby ako spoločného menovateľa obrazu ulice. Úlohou architektúry vidieka je nájsť to, čo bude produkovať pôsobivú emóciu ulice ako celku, vidieť celú ulicu, nielen jeden dom. O peknú dedinu sa musí pričiniť svojím postojom k svojmu domu každý jej majiteľ. Výstrednosť za cenu ostatných nie je dobrým kultúrnym prejavom vidieka. Obec pri prijímaní regulatívov zameraných na dotvorenie peknej ulice prechádza skúškou svojej kultúrnosti, kultúrnosť je podmienkou schopnosti obce dohodnúť sa.

Konkrétne:
:: primárnou úrovňou hľadania vizuálnej harmónie je vzťah dediny ku krajine, inými slovami miera domov s tvarom striech v obraze krajiny. Silueta slovenskej dediny sa vyznačuje dominánciou kostola a tomu podriadenému usporiadaniu domov. Silueta je nosnou kultúrnou hodnotou historického odkazu dediny, domy tvoria emotívne pôsobiacu štruktúru s „povinnosťou" prispôsobiť sa usporiadanosti celku, výraz jednotlivého domu je podriadený obrazu dediny ako celku.

Vkus

Kultúrny vzťah vidieckeho človeka k prostrediu bol narušený javom pomešťovania, vidiek začal obdivovať a preberať vzory mesta. Obnova dediny dnes je znamením návratu vidieka k vlastným kultúrnym hodnotám. Vidiek stojí na križovatke kultúrneho vývoja, výzvou je vyznávať kultúrne hodnoty, ktoré nesú pečať vlastného kultúrno-historického odkazu, obnoviť v tvári dediny výraz vidieckosti. Výstrahou sú dôsledky disharmonického obrazu mesta. Vidieckosť je kategóriou emócie prostredia, často ju pomenovávame malebnosťou, svojráznosťou, osobitosťou. Vidieckosť je znakom a nositeľom určitého vkusu s charakteristikou tepla romantiky, vône tradícií, farby slnka, čistej prírody, spevu lesa či melódie obilných lánov, osobitne s vizuálnym súzvukom architektúry. Domy sú z tohto pohľadu vkusné a nevkusné, sú domáce alebo cudzorodé, pohľad na ne je pohladením alebo úderom. Vidiek Slovenska je v nebezpečenstve nového nevkusu, svedčia o tom cudzorodé, chladné, vtieravé a provokujúce tváre rodinných domov.

História objavila, že človek sa vyznačuje tvorivým duchom, prenikavým úsudkom a dobrým vkusom. Dobrý vkus vie oceniť peknú vec, jemný vkus vie precítiť čo je pekné, dobrý vkus predstavuje zmysel pre krásu, existuje vrodený vkus, ale aj zlý vkus. Vkus sa môže rozvíjať a meniť. Úsudok o peknom dome na vidieku je úsudkom aj o jeho funkčnosti, spája vkus s rozumom. Vkus vidieka sa vyznačuje výraznou mierou tohto spojenia. Dedina uprednostňuje vkus, založený na účelnosti a jednoduchosti hodnotenej veci, vzťahuje sa to aj na dom. Dedina obdivovala a vyznávala emóciu ozdoby, remeselného detailu a prírodného materiálu vo výstavbe domov. Vkus dediny vyvieral z jej spätosti s prírodou, vyjadroval sociálne povedomie dediny. Dedina mala vycibrený vkus. Vkus bol bariérou chaosu, vkus bránil vyvyšovať sa jednému nad druhým. V dome bolo všetko premyslené a dômyselné. Neúčelné bolo odsúdenia hodné. Účelnosť bola zmysluplná, čo nebolo účelné nebolo pekné.

Nepochybne sa potreby, predstavy a túžby rodiny vidieka zmenili, vidiek je súčasťou moderného veku, dom sa formuje novým spôsobom. Je tu nový štandard bývania, prehlbuje sa individualizácia bývania, vidiek sa diferencuje. V prímestských dedinách vládnu autá, do horských dedín sa vracajú veľké domáce zvieratá. Vidiek sa mení, domy zodpovedajú novému životnému štýlu ich majiteľov. Na vidiek prichádza nový vkus, ale aj vkusné spory, individuálny vkus. Spoločný vkus a individuálny vkus vstúpili na intelektuálnu scénu rozvoja dediny. Kultúrnosť dediny ostáva charakteristická dobrým a zlým vkusom. Pevným základom dobrého vkusu je objavenie uvedomovaného si pocitu z pozorovanej veci, prežívanie videného s vnútorným pokušením oddeliť pekné od škaredého, dožívanie videného s predsavzatím meniť škaredé na pekné. Osobný vkus je objektom sebapoznania, dobrý vkus robí človeka bohatším a šťastnejším. Dobrý vkus má svoje miesto v samosprávnosti obce, samosprávnosť obce je povolaná v znamení svojich kompetencií reprezentovať vkus svojej obce, vkus ako svoju kultúrnosť. Samospráva prostredníctvom kompetencie stavebných rozhodnutí rozhoduje o architektúre svojej obce, starosta má právo argumentovať svoje rozhodnutia estetickým vkusom „našej dediny".

Konkrétne:
:: diskusia o vkuse prináša tému módy v architektúre, desaťročia vývoja dediny sú charakteristické módnymi vlnami architektúry rodinného domu. Od II. svetovej vojny to začalo štvorcovým domom so stanovou strechou, dom s mandzardkou, dom s plochou strechou, dom zložitých tvarov, dom kocka, dom s vežičkami a oblúčikmi. Vedľa tejto módnej schémy ostávajú v našej pozornosti pekné domy s eleganciou „tradičného" tvaru, znovu objavujeme jednoduchý dedinský dom so stenami bezpečia, so strechou istoty a tvarom skromnosti.

:: vkus dediny sa mení prirodzene, zmenil sa aj pod ideologickým vplyvom „vyrovnávania dediny s mestom", falošným odmietnutím dedinského domu a jeho nahradením univerzálnym – mestským. Falošným bolo odmietnutie zaostalosti dediny prostredníctvom nahradenia šikmej strechy domu s plochou, ako dôsledok obdivu nového štýlu života

:: nová výstavba rodinných domov sa spája s pojmom predmestia, mnohé dediny sa stávajú „predmestím", tieto dediny sú vystavené zodpovednosti – zachovať si identitu svojej dediny, obhájiť vo výraze nových domov vkus vidieka.

:: kritika „nevkusnej" architektúry je oprávnená, vyznačuje sa napodobneninami, či kópiami foriem minulej či cudzej architektúry. Rozpoznáme ju ako prejav povýšenosti, či nadnesenej ctižiadosti, drahé neznamená pekné.

Uvedomujeme si, že môže dôjsť k rozporu medzi rozumom a citom, vnímanie je subjektívne, subjekty vnímajú prostredie rôzne, každý si všíma v prostredí čosi iné, každý vnímame inak (podrobnejšie Bakoš, O.: Paradoxy vkusu. - Bratislava : Pravda, 1989.). Výzvou je dôjsť k vkusovému súhlasu.

Tradície

Našu dedinu reprezentuje výrazný zmysel pre účelnosť – praktickosť, jednoduchosť. Vývoj architektúry potvrdil, že účelné je len stavbou, architektúrou sa stane prostredníctvom umenia robiť pekné domy. Hodnotenie pekného domu je zviazané s účelnosťou, účelnosťou sa však nevyčerpáva. Pekné domy navrhujú architekti. Účelné veci môžu byť dobré bez toho, aby sa nám páčili. Domy nemajú byť len dobré, ale aj pekné.

Na dedine pocit pekného spájame s tradíciami. Stavebnú tradíciu dedina chápe ako súbor zdedených pravidiel, ktorých aplikácia „zaručuje" výsledok pekného. Negatívnym dôsledkom toho môže byť nový dom ako kópia starého, pozitívnym je chápanie tradície ako mnohogeneračnej stavebnej skúsenosti. Tradičná ľudová kultúra je inšpiratívnym zdrojom, má korene v ľudovom umení, stojí na druhej strane tzv. vysokého umenia. Tradície sú nositeľom spoločného vkusu dediny. Na rozdiel od mesta, na dedine nové doby nespôsobili zánik starého, staré zostáva a nadobúda novú funkciu. Nové tu vzniká v duchu starého, v znamení predlohy, ktorou bola inšpirovaná (podrobnejšie Kovačevičová, S.: Vkus a kultúra ľudu. - Bratislava : Pallas, 1975.). Ide o vytváranie hodnôt v zmysle miestnych potrieb dediny a jej vkusových tradícií, tak vzniká prirodzené pripojenie nového k domácemu prostrediu. Základným zdrojom stavebných tradícií aj v súčasnej architektúre je ľudová architektúra, v dedinskom dome sa odrážajú vybrúsené funkčné a estetické požiadavky človeka na bývanie. Aj dnes stavebné tradície preto ostávajú odkazom inšpirácií „profesionálnej" architektúry. Uplatnenie tradície v architektúre je spojené s tradičnou formou domu, vyznačuje sa prispôsobivosťou k prostrediu. Tradičná forma symbolizuje sociálne významy – úctu a obdiv, tradície vieme „prečítať" aj na architektúre, „naše" domy vyžarujú domácu emóciu. Kopírovanie tradičných foriem do podoby nových domov otupuje vkus vidieka. Architektúra vidieka sa stáva otvorenou scénou profesionálnej tvorby nových rodinných domov, dedina právom očakáva návrat dedinských domov s duchom tejto doby, so zmyslom pre domáce tradície, architektúra dedinského domu nás musí ožiariť úprimnosťou a srdečnosťou vidieka.

Konkrétne:
*:: d*nes si výrazne uvedomujeme lesk a biedu uplatňovania tradičných motivácií v oblasti stavieb pre vidiecku turistiku. Vidiecka turistika je novou témou architektúry vidieka, ide o tému našej vidieckej turistiky v hraniciach rozmeroch Európskej únie. Poslaním vidieckej turistiky je „predávať" krásu a pohostinnosť našich ľudí, našej krajiny. Miestom vidieckej turistiky sú naše dediny, dediny nás tak reprezentujú pred svetom. Architektúra vidieka preberá poslanie kultúrneho posolstva Slovenska, stáva sa prostriedkom marketingu cestovného ruchu na trhu Európy.
:: vidiecka turistika na úrovni EÚ nás vyzýva k zachovaniu a umocňovaniu tradičných „hodnôt" nášho vidieka, regionálne tradície majú tvoriť kultúrnu klenotnicu EÚ. Poslaním architektúry vidieka je preto obnoviť kultúrne tradície v tvorbe prostredia dedín, ideálom je z dedín spraviť svojrázne miesto dovoleniek. Svojráznosť je znakom identifikácie dediny. Najväčšiu „komerčnou" hodnotou prostredia dediny sú historické pamiatky, najatraktívnejšou dovolenkou je dovolenka v neopakovateľnej podobe starého originálneho domu, dom sa stáva „pohľadnicou" dovolenky. Význam starých domov stúpa. Opodstatneným je tomu podriadiť výstavbu či dostavbu nových domov. Dediny musia byť atraktívne svojou svojráznosťou a malebnosťou, to je trhový zákon vidieckej turistiky.
:: architektúra dediny na medzinárodnej scéne turistického ruchu vystupuje ako značka (Corporate Identity), je neoddeliteľnou súčasťou turistického marketingu, znamená byť čitateľný, zaujímavý, upozorňujúci, reklamný. Architektúra turistických zariadení rozhoduje o ich komerčnej úspešnosti na trhu ponuky. Architektúra predáva.

Dedina

Architektonická škola postavila ďalší vývoj dediny na obnove jej estetického vkusu, na schopnosti dobrovoľného a prirodzeného

pochopenia nutnosti stavať so zmyslom pre harmóniu a s citom pre vidiek. Dedina bude pekná zásluhou jej obyvateľov, nie „tvrdých" zákonov, diskusia na túto tému pokračuje. Otázka o schopnosti „uniesť" zodpovednosť za tvorbu prostredia je stále aktuálna, samospráva dediny musí potvrdiť schopnosť riadiť investičnú činnosť v obci s výsledkom peknej dediny. Jednou z podmienok je občianska podpora s prejavom stavebnej disciplíny, založenej na dohode, ktorá bude produktom spoločného estetického vkusu.

Mať pekný domov je pre človeka vidieka blízka téma. Človek vidieka sa zmenil, žijú tu už generácie s novým myslením, širokým rozhľadom, s novými potrebami a požiadavkami. Nevyhnutným je, spolu s B. Kafkom (Kultúra rozumu a vôle, ARS Stigma 1992), hovoriť o človeku, ktorý vytvorí budúcnosť vidieka. Nemôžem hovoriť o budúcnosti vidieka bez človeka jeho budúcnosti.

Budúcnosť vidieka spájame s plánovaním rozvoja. Budúcnosť je založená na skúmaní a zostavovaní vízií. Vízia ako predstava a myšlienková konštrukcia niečoho želateľného, ako koncepcia vytýčeného cieľa. Očakávanou je vízia budúcnosti každej obce, bez vízie obec nevie nič o svojej budúcnosti. Hľadáme jej vízie. Naplnenie vízie je riadené racionálnou metodikou, ktorú predstavuje plánovanie. Dedina pozná územný plán ako výsledok legislatívne riadeného občianskeho a odborného procesu tohto poslania. Realizácia vízie závisí od účinnosti plánu, účinnosť plánu podmieňujú subjektívne predpoklady, plány môžu realizovať na to pripravení ľudia. Pravidlom je, že dobré územné plány „predbehnú" čas, nepredbehnú však myslenie človeka, ktorému sú určené. Obyvateľ dediny musí byť pripravený pre budúcnosť.

Budúcnosť každej obce je závislá na vyspelosti jej občanov, ktorí sa chcú vzdelávať a osvojovať si nové poznatky. Väčšina žije len konkrétne. Sme svedkami toho, že človek sa odcudzil ideálom, stráca sa jeho osobnosť. Dnešný svet médií ho opája a očarováva, začína byť „slepý". Moderný človek je čím ďalej ľahostajnejší, chýba mu kritický duch. Človek vidieka na rozdiel od človeka z mesta má svoju vlastnú tvár, vďaka tomu budúcnosť vidieka spájame s ľudskou tvárou spolupatričnosti, súdržnosti a družnosti. Architektúra vidieka preto zdôrazňuje vytváranie podmienok, určených na formovanie týchto vlastností človeka. Predstava peknej dediny s ideálom lepšieho života a spokojných obyvateľov je založená na prehĺbení kolektívnych foriem života dediny, ideálom tejto budúcnosti je „dedina ako jedna rodina".

Na scénu estetických hodnôt prostredia dediny preto prichádza architektúra vidieka s projektmi ústredných priestranstiev ako spoločenských ťažísk života dediny. Dedina potrebuje príležitosti a podmienky na spoločenský život. Rozvíjanie medziľudských kontaktov je cestou formovania vlastností „lepšieho" človeka, človeka otvoreného, tolerantnejšieho, priateľskejšieho a úprimnejšieho. Človek vidieka bude súčasťou svojho sveta, sveta, ktorý bude protipólom mesta. Poslaním architektúry vidieka je tomuto svetu vytvoriť zodpovedajúci obraz, obraz peknej dediny.

Konkrétne:
:: samosprávy našich dedín začlenili do svojich Programov rozvoja starostlivosť a dotvorenie verejných priestranstiev, osobitne na tú ich časť, ktorá reprezentuje ústredné priestranstvo. Ambiciózne dediny majú už projekty tohto zamerania, vychádzajú z presvedčenia a občianskej podpory, že dedinu reprezentuje pekné priestranstvo, najmä pred obecným úradom, či kultúrnym domom. Toho neoddeliteľnou súčasťou je úprava priestranstva pred kostolom, na prvom mieste je fasáda kostola. Nosným bodom úprav verejných priestranstiev je rozšírenie verejnej zelene, viac starostlivosti o parkové úpravy. Architektúra vidieka sústreďuje pozornosť samospráv na vytvorenie pekných ústredných priestranstiev (námestíčok), ktoré vytvoria novú a príťažlivejšiu tvár dediny.
:: projekty a realizácie ústredných priestranstiev zdôrazňujú ich individuálnosť, od hľadania priestorového ťažiska obce až po jedinečnosť zvolených úprav, či výstavby „malej" architektúry. Osvedčila sa tvorivá spoluúčasť obyvateľov, tá je zárukou nájdenia „duše" obce na ústrednom priestranstve. Zlými sú návrhy, ktoré kopírujú „honosnosť" mesta. Najvhodnejšou formou „výzdoby" dediny sú prírodné materiály, viac zelene.
ústredné priestranstvo je univerzálnou plochou s dominujúcim poslaním letného pódia kultúrnych programov a slávností. Letné pódium v strede obce je vítanou pozvánkou stretnutí dediny.
:: ústredné priestranstvo nie je len vydláždenou plochou, je „magickým" miestom dediny nielen v čase osláv, ale aj počas všedného dňa.
:: nosnou stavbou spoločného záujmu obyvateľov dediny je ulica, mnohé dediny už majú ulice ruží, ulice kvetov, ulicu s čistým a vegetačne upraveným potokom, ulicu s haťou pre spomalenie vody v potoku, ulicu plnú zelene a s prejavom ľudskej starostlivosti.
:: dôležitou súčasťou úprav ulice je prijatie dohody o forme predných plotov predzáhradiek alebo až ich zrušenie, mnohí už odstránili ploty „medzi sebou", pekná dedina sa stáva skutočnosťou.

Záver

Krajiny EÚ hľadajú budúcnosť svojich dedín, spoločne zdôrazňujú jej obnovu v zmysle obnovenia jej sebavedomia a schopnosti riešiť problémy kvality svojho života. Budúcnosť dedín je výzvou aj pre architektúru, krajiny EÚ na jej adresu vyslovujú požiadavku vytvárať dedinu ako identický prejav kultúrno-historických hodnôt vlastnej krajiny. Svoj domov Európska únia chápe ako kultúrnu klenotnicu svojráznych dedín vidieka. Opodstatnenou sa stáva teória architektúry, oslovujúca občianske vedomie vidieka, nositeľom toho v praxi je architektúra vidieka. Architektúra vidieka má svoju školu, jej poslaním je príprava budúcich architektov pre tvorbu v špecifických podmienkach vidieka. Architektúra vidieka má

svoju „dušu" príslušnosti k historickým odkazom a vlastnému prostrediu, k vlastným ľuďom vidieka. Architektúra vidieka si hľadá svoje miesto v študijnom programe Fakulty architektúry.

Architektúru vidieka v tomto príspevku reprezentuje niekoľko vybraných tém, ktoré reprezentujú jej teóriu a prax. Na pôde FA STU sa uchádza o postavenie profesionálneho zamerania. Zameranie predstavuje architektonickú školu vidieka.

Teória architektúry vidieka zdôrazňuje význam slova ako nevyhnutného nástroja argumentácií, ktorý pripravuje príchod a akcieschopnosť „nových" princípov tvorby prostredia. Architektúra vidieka má svoje osobité úlohy, nie je to len výstavba nových domov, nosnou stavbou budúcnosti vidieka Slovenska sa stávajú verejné priestranstvá. Verejné priestranstvo je objektom schopnosti architektúry vrátiť dedine očakávanú harmóniu a mieru vidieka, vyjadriť jej moderný pohľad na svoju budúcnosť.

Nevyhnutným je dopovedať, že dediny Slovenska prechádzajú diferencovaným vývojom, vidiek Slovenska je vidiekom regiónov s rôznym stupňom a potenciou rozvoja. Dediny predstavujú osobitú typológiu rozvojového potenciálu, dediny sú pre architektúru témami „objavovania" ich budúcnosti.

Resume

Countries of the European Union are searching for future of their villages, together they emphasize their renovation in regards of return of their self-confidence and the ability to solve problems of the quality of their lives. Future of villages is also a challenge for architecture, EU countries request from architecture to create villages as identical demonstration of cultural and historical values of their countries. EU understands its home as a cultural treasury of peculiar countryside villages. The theory of architecture which calls the civil awareness of countryside becomes legitimate, this is represented by the countryside architecture. Countryside architecture has its university, which prepares future architects for creation is specific countryside conditions. Countryside architecture has its „soul" of affiliation with historical messages and its own envirnment, its countryside people. Countryside architecture is searching for its place in the academic programe of the Faculty of Architecture.

In this article, countryside architecture is represented by some topics, which represent theory and experience. On the ground of the Faculty of Architecture, Slovak Technical University, countryside architecture applies for a position of professional specialization. The specialization represents architectonical school of countryside.

Theory of architecture emphasize the meaning of a word as the essential tool for argumentation, which prepares the arrival and ability of action of „new" principal of environmental creation. Countryside architecture has its specific tasks, it is not only building of new houses, public open space becomes the main construction of the future of Slovak countryside. Public open space is a object of architecture´s ability to return the expected harmony to the village, to express its modern sight of its future.

It is necessary to say, that Slovak villages go through a differential development, Slovak countryside is a countryside of regions with various levels and potentials of develepment. Villages represent specifis typology of developmental potential, for architecture - villages are the topics of „discovery" of their future.

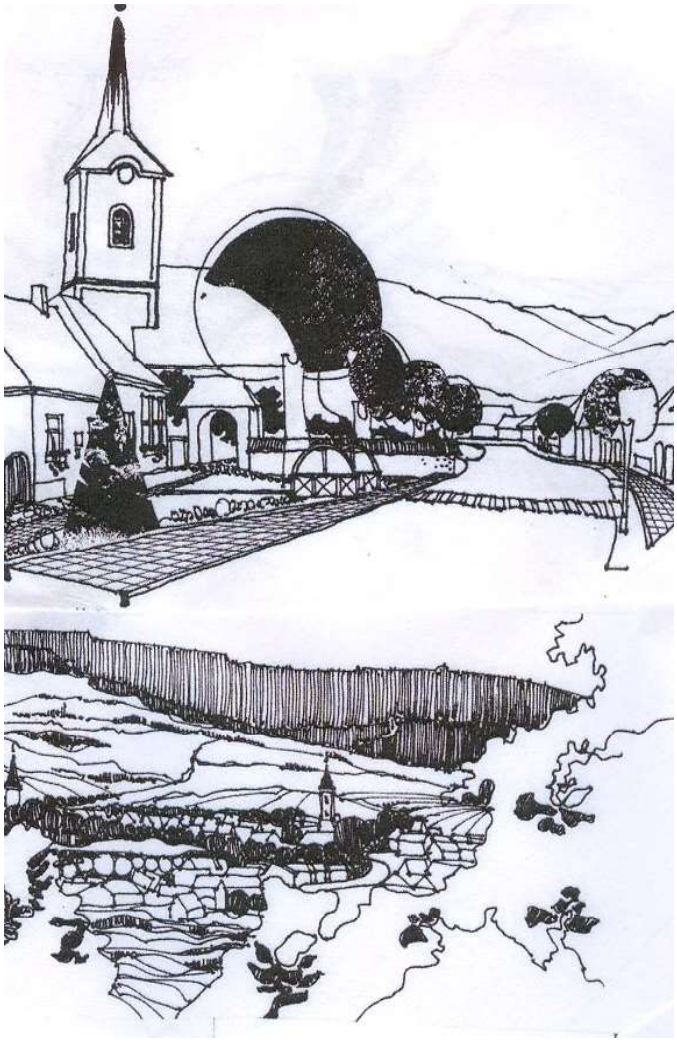

:: Ukážka štúdie obnovy dediny.

Literatúra

BAKOŠ, O.: Paradoxy vkusu. - Bratislava : Pravda, 1989. 217 s.
KOVAČEVIČOVÁ, S.: Vkus a kultúra ľudu. - Bratislava : Pallas, 1975. 157 s., /47/ s., obr. príl.
KAFKA, B.: Kultúra rozumu a vôle. - Bratislava, Ars stigmy, 1992. 339 s.
Podrobnejšie – príručka/monografia ŠARAFÍN, M.: Architektúra vidieka / obnova dediny.
- Topoľčany: Tristanpress, 2007.

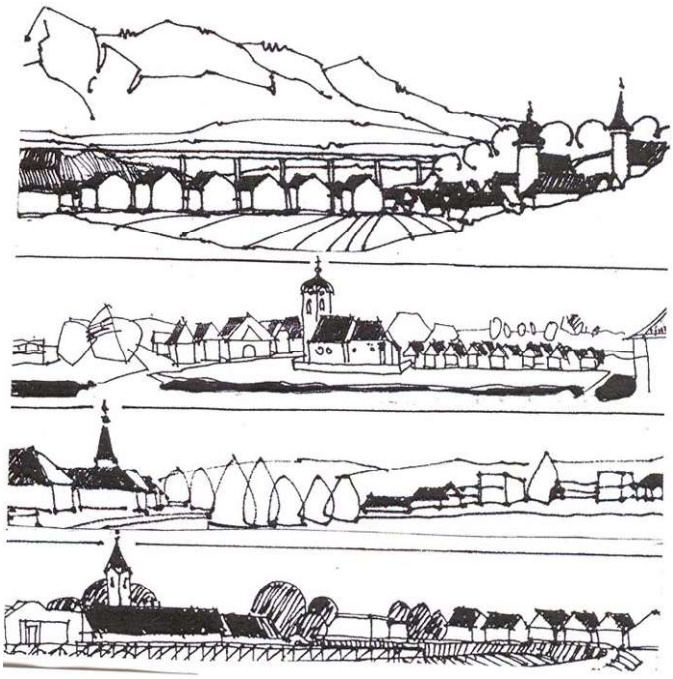

:: Ukážka štúdie obnovy dediny.

Doslov autora

Moje odborné predsavzatia sú spojené s vidiekom, tu je priestor pre architekta, aby pomohol pri riešení úloh, zameraných na dosiahnutie vyššej kvality života. Úlohy majú úroveň filozofickú, ale aj vecnú. Kvalita života nie je len pojmom peňazí, je pojmom hľadania a objavovania tých hodnôt, ktoré vidieku chýbajú, ktoré sú v moci architektúry dedinám vrátiť, či pre dedinu vytvoriť. Kvalitu hľadám v prednostiach prostredia dediny. Môžem konštatovať, že už dnes mnohé naše dediny ponúkajú vyššiu kvalitu bývania ako vo veľkých mestách. Slovensko už žije v Európe, objavuje dedinu v nových hodnotách. Riešim preto úlohy komplexného rozvoja dediny, budúcnosť dediny vidím v nových územných plánoch dedín. Dediny prostredníctvom duchaplných vízií napĺňam budúcnosťou, pre ktorú treba žiť, pre ktorú spájam ľudí dediny. Tu odovzdávam svoje dlhodobé skúsenosti a výsledky vedeckých výskumov. Za rozhodujúce považujem nájsť pre každú dedinu jej budúcnosť, budúcnosť založenú najmä na zhodnotení potenciálu jej krajiny a vlastného prostredia. Osobitne sa venujeme rozvoju dedín, ktoré objavujú na svojom území zdroje geotermálnej energie.

Na vecnej úrovni ateliéru projektujeme všetko na mieru príslušnosti k prostrediu, našim rukopisom je oslava prostredia v jeho kultúrnych odkazoch, naše dediny v Európe vidíme ako kultúrne klenoty, vyznačujúce sa jedinečnosťou. Naše návrhy sú oslavou vidieckosti, ponúkame architektúru na kultúrnu mieru dediny, zdôrazňujeme princíp obnovy dediny. Prichádzame s prostriedkami moderného života dediny, vyjadrené architektonickým jazykom vidieka. Architektúre vraciame drevo s romantickým svetlom romantiky, vo výraze domov hľadáme ľudské teplo vidieka.

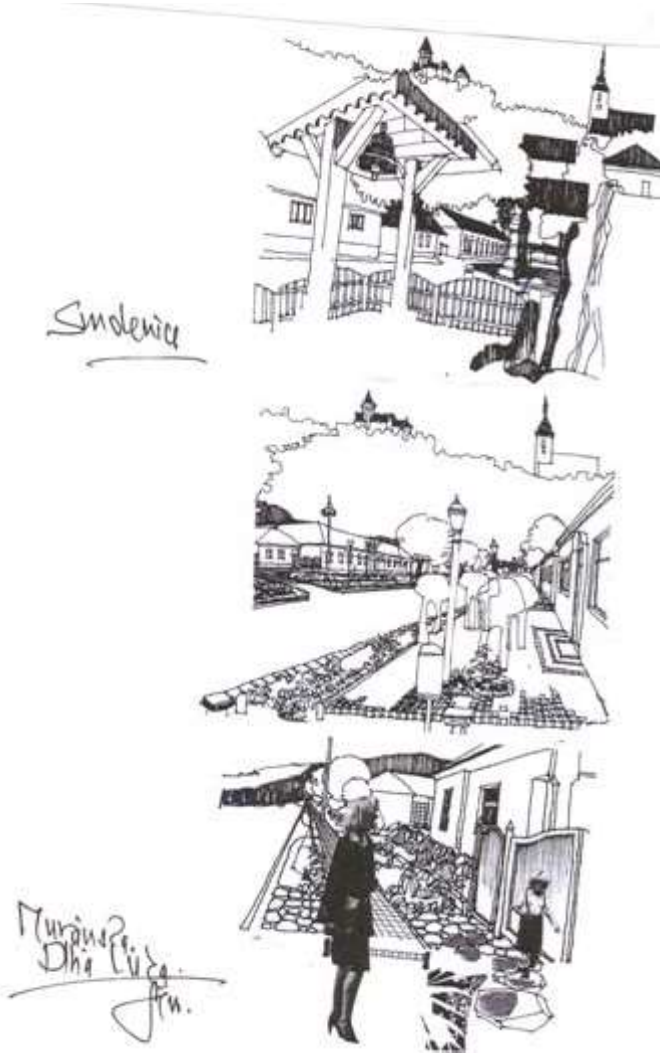

:: Ukážka štúdie obnovy dediny.

Presviedčam ľudí vidieka, že odmenou ich nového vkusu bude architektúra, vyzývajúca k pokore k prírode a úcte k tradíciám. Architektúra vidieka očakáva, že samosprávy prevezmú zodpovednosť za takéto hodnoty tvorby svojho prostredia.

prof. Ing. arch. Michal Šarafín, PhD.